

PROGRAM ANTYDYSKRYMINACYJNY
REALIZOWANY
W PUBLICZNEJ SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 16
W KĘDZIERZYNIE-KOŹLU

I. Akty prawne

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 roku o konieczności prowadzenia przez szkoły zajęć z edukacji antydyskryminacyjnej.
2. Ustawa z dnia 07.09.1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10.05.2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadzoru (Dz. U. 2013, poz. 560 z późn. zm).
4. Karta Edukacji Obywatelskiej o Prawach Człowieka Rady Europy.
5. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (przyjęta i proklamowana rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III), w dniu 10 grudnia 1948)
6. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez ZGROMADZENIE OGÓLNE NARODÓW ZJEDNOCZONYCH dnia 20 listopada 1989 roku.

II. Wstęp

1. **Dyskryminacja** to sytuacja, w której człowiek ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, jest traktowany mniej korzystnie niż jest, byłby traktowany inny człowiek w porównywalnej sytuacji.
2. **W szkole** możemy spotkać następujące przejawy dyskryminacji:
  - 1) *Dyskryminacja ze względu na rasę, narodowość lub pochodzenie etniczne ma miejsce, kiedy dana osoba traktowana jest gorzej niż inna osoba w podobnej sytuacji ze względu na swoją rasę, narodowość lub pochodzenie etniczne lub gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą stawiać w szczególnie niekorzystnej sytuacji osoby danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w porównaniu do innych osób .*
  - 2) *Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność kiedy dana osoba, z powodu swojej niepełnosprawności, traktowana jest gorzej niż inna osoba w podobnej sytuacji lub gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą stawiać w szczególnie niekorzystnej sytuacji osoby niepełnosprawne w porównaniu do innych osób (dyskryminacja pośrednia).*
  - 3) *Dyskryminacja ze względu na wiek ma miejsce, kiedy dana osoba, z powodu swojego wieku traktowana jest gorzej niż inna osoba w podobnej sytuacji lub gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą stawiać w szczególnie niekorzystnej sytuacji osoby w określonym wieku w porównaniu do innych osób. Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione słusznym celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są odpowiednie i konieczne. Z dyskryminacją ze względu na wiek mamy do czynienia również w przypadku niepożądanego zachowania związanego z wiekiem, a jego celem lub skutkiem jest naruszenie godności osoby i stworzenie nieśmiałej, wrogiej, poniżającej, upokarzającej lub uwłaczającej.*
  - 4) *Dyskryminacja ze względu na płeć to nierówne traktowanie kobiet lub mężczyzn ze względu na ich przynależność do danej płci, które nie jest uzasadnione obiektywnymi przesłankami. Dyskryminacja ze względu na płeć ma miejsce również w sytuacji, w której kobiety dyskryminują inne kobiety, a mężczyźni dyskryminują innych mężczyzn.*

- 5) *Dyskryminacja ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową to nierówne traktowanie w związku z prawdziwą bądź domniemaną orientacją seksualną lub poczuciem przynależności do określonej płci. Grupa osób narażona na dyskryminację ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową określana jest angielskim skrótowcem LGBT (lesbian, gay, bisexual, transgender). Dyskryminacja osób LGBT ma miejsce, gdy nierówne traktowanie nie jest uzasadnione żadnymi racjonalnymi, obiektywnymi przesłankami.*
- 6) *Dyskryminacja ze względu na religię lub wyznanie ma miejsce, kiedy dana osoba z powodu swojej religii lub wyznania traktowana jest gorzej niż inna osoba w podobnej sytuacji (dyskryminacja bezpośrednia) lub gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą stawiać w szczególnie niekorzystnej sytuacji osoby danej religii czy wyznania w porównaniu do innych osób (dyskryminacja pośrednia). Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy, taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione słusznym celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są odpowiednie i konieczne). Z dyskryminacją ze względu na religię lub wyznanie mamy do czynienia również w przypadku niepożądanego zachowania związanego z religią lub wyznaniem, a jego celem lub skutkiem jest naruszenie godności osoby i stworzenie onieśmielającej, wrogiej, poniżającej, upokarzającej lub uwłaczającej atmosfery.*

3. Podstawowe pojęcia związane z dyskryminacją:

- 1) **Ageizm** – dyskryminacja jednostek lub grup społecznych opartych na ich wieku, np. wypowiadanie stereotypowych krzywdzących opinii na temat osób starszych, lekceważenie głosu i opinii osób młodych
- 2) **Ableizm** – przekonanie, że niepełnosprawność jest czymś negatywnym, np. większość uczniów i uczennic niepełnosprawnych uczy się w szkołach specjalnych lub indywidualnie, co prowadzi do izolacji tych osób od środowiska
- 3) **Antysemityzm** – postawa wyrażająca uprzedzenie, niechęć, wrogość oraz dyskryminująca Żydów oraz osoby pochodzenia żydowskiego np. antyżydowskie akty wandalizmu i przemocy – malowanie na cmentarzach żydowskich swastyk, gwiazdy Dawida itp.
- 4) **Homofobia** – irracjonalny strach przed osobami homoseksualnymi, silna niechęć, nieufność, nienawiść i wrogość do nich oraz ich dyskryminowanie np. używanie wobec nich terminów gej/lesbijka bądź innych określeń osób homoseksualnych, jako obelgi lub odczuwanie odrazy na myśl lub na widok osób homoseksualnych okazujących sobie
- 5) **Rasizm** - zespół poglądów głoszących tezę o nierówności ludzi, a wynikająca z nich ideologia przyjmuje wyższość jednych ras nad innymi. Rasizm opiera się na przekonaniu, że różnice w wyglądzie ludzi niosą za sobą niezbywalne różnice osobowościowe i intelektualne np. nazywanie osób o innym niż biały kolorze skóry w obraźliwy sposób, na przykład: asfalt, czarnuch, ciapaty. Opowiadanie dowcipów, w których osoby czarnoskóre są prezentowane, jako niewolnicy albo podludzie
- 6) **Seksizm** - negatywne, wrogie przekonania i postawy wobec jakiejś osoby, żywienie do niej uprzedzeń i dyskryminowanie jej z powodu płci, np. szklany sufit, czyli sytuacja, w której kobietom jest trudniej awansować niż mężczyznom, a najwyższe stanowiska decyzyjne w firmach są najczęściej dla nich nieosiągalne. Przyczyną są bariery niewidoczne, to znaczy niewynikające z przyczyn formalnych, ale ze stereotypów lub kultury organizacyjnej firmy w przypadku rozvodu i decydowania przez sąd o tym, z kim dziecko zamieszka, w

przeważającej większości przypadków prawo to otrzymuje kobieta, Kodeks rodzinny i opiekuńczy stanowi, iż oboje rodzice mają równe prawa i obowiązki wobec dzieci.

III. Cele programu:

1. Zapoznanie uczniów z podstawowymi pojęciami związanymi z dyskryminacją i ich wyjaśnienie
2. Pogłębianie wiedzy i podniesienie świadomości uczniów na temat dyskryminacji.
3. Uświadomienie sytuacji w których może dochodzić do dyskryminacji. Kształtowanie właściwych postaw. Kształtowanie wrażliwości na uczucia drugiego człowieka.
4. Uświadamianie konieczności reagowania na wszelkie formy niewłaściwego zachowania. Kształtowanie umiejętności myślenia wartościującego.
5. Podkreślanie potrzeby wzajemnej akceptacji, zrozumienia i szacunku. Kształtowanie świadomości na temat pełnienia ról społecznych w przyszłości.
6. Podkreślanie potrzeby wzajemnej akceptacji, zrozumienia i szacunku. Kształtowanie wrażliwości uczuciowej.
7. Wyjaśnienie pojęć związanych ze stereotypami. Kształtowanie świadomości na temat poczucia własnej wartości.
8. Zapoznanie dzieci z Międzynarodową Konwencją Praw Dziecka i Powszechną Deklaracją Praw Człowieka.
9. Wzmacnianie postaw obywatelskich i odwagi cywilnej w występowaniu przeciwko aktom dyskryminacji i przemocy.

IV. Zadania:

1. Integrowanie działań wszystkich podmiotów szkolnych (nauczycieli, uczniów, rodziców, pracowników szkoły) w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji.
2. Integrowanie działań współpracujących ze środowiskiem szkolnym instytucji i organizacji w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji.
3. Koordynowanie działań w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji podczas realizacji zadań wynikających ze szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego.
4. Wdrażanie problematyki antydyskryminacyjnej do działań edukacyjnych szkoły.

V. Sposoby realizacji:

1. Lekcje wychowawcze, lekcje pedagogiczne – nagłaśnianie na nich problematyki przeciwdziałania dyskryminacji.
2. Pogadanki z wychowawcą, pedagogiem szkolnym.
3. Szkoleniowe rady pedagogiczne – w miarę możliwości.
4. Pedagogizacja rodziców.

5. Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania przejawom dyskryminacji.
6. Organizowanie imprez szkolnych, wykonywanie gazetek i plakatów promujących zasady równości i tolerancji.
7. Propagowanie filmów edukacyjnych o tematyce przeciwdziałania dyskryminacji, w miarę możliwości wspólne oglądanie i dyskusja.
8. Podejmowanie sprawnej interwencji wobec sprawców dyskryminacji.
9. Pomoc osobom dyskryminowanym.
10. Udział szkoły w organizowanych kampaniach społecznych/ np. Amnesty International.

W Szkolnym Programie Wychowawczo-Profilaktycznym poruszana jest tematyka dyskryminacji. W przypadku występowania tego zjawiska na bieżąco porusza się go na zajęciach dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych oraz w rozmowach indywidualnych.

VI. Realizacja zadań wynikających z programu przyczyni się do:

1. Pogłębienia wiedzy i podniesienia świadomości uczniów, nauczycieli, rodziców na istotne znaczenie problemu przeciwdziałania przejawom dyskryminacji występującej we współczesnym świecie
2. Wzmocnieniu postaw obywatelskich i cywilnych całej społeczności szkolnej w występowaniu
3. i reagowaniu przeciwko aktom dyskryminacji i przemocy
4. Zintegrowania działań wszystkich podmiotów szkolnych oraz instytucji i organizacji w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji
5. Sprawcy dyskryminacji zdają sobie sprawę, że nie są bezkarni
6. Ofiary dyskryminacji nie czują się pozostawione same ze swoimi problemami, udzielana jest im wszelka pomoc pedagogiczno-psychologiczna
7. Szkoła uczestniczy w kampaniach społecznych
8. Zasady równości, szacunku i tolerancji obowiązują podczas zajęć edukacyjnych,
9. na organizowanych konkursach, zawodach sportowych, imprezach szkolnych, wycieczkach itp.

VII. Propozycje materiałów do wykorzystania przez nauczycieli:

1. Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej – Szkoła Tolerancji (programy dla nauczycieli-scenariusze zajęć i filmy edukacyjne).
2. Fundacja Czarna Owca – Szkoła Bez Dyskryminacji, Projekt Równa Szkoła. Poznaj aby zrozumieć(scenariusze zajęć).
3. Strony internetowe: www.siecrownosci.pl, www.ore.edu.pl, www.bezuprzedzen.pl,

PROCEDURY I STANDARDY POSTĘPOWANIA W SITUACJACH ZWIĄZANYCH Z PRZEJAWAMI DYSKRYMINACJI Z UWZGLĘDNIENIEM ZADAŃ OSÓB PODEJMUJĄCYCH INTERWENCJĘ.

W sytuacji kiedy wychowawca, nauczyciel lub inny pracownik szkoły zauważy przejawy zachowań dyskryminacyjnych występujących na terenie placówki, zobligowany jest do podjęcia następujących działań interwencyjnych:

1. nauczyciel przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy;
2. ustala okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;
3. wychowawca informuje o fakcie dyrektora szkoły;
4. wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) i przekazuje im uzyskaną informację, przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem (może przeprowadzić ją wspólnie z pedagogiem szkolnym) w ich obecności; w przypadku potwierdzenia informacji zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem;
5. nauczyciel dokumentuje całe zdarzenie, sporządzając dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami;
6. w toku interwencji profilaktycznej wychowawca może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do podjęcia ścisłej współpracy z pedagogiem szkolnym, psychologiem, poradnią psychologiczno- pedagogiczną;
7. jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal napływają informacje o przejawach zachowań dyskryminacyjnych ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Policję;
8. Dyrektor może udzielić uczniowi pisemnej nagany. Fakt udzielenia nagany musi być wpisany do dziennika i zeszytu uwag oraz uwzględniony przy ocenianiu zachowania ucznia;
9. podobnie, w sytuacji gdy szkoła wykorzystwała dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowy z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, odesłanie do specjalisty itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia Policję; dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.